

Interview met mevrouw K.A. Reijnders-de Blauw (1937) humanistische gemeenschap Noord-Oost Drenthe, Interview afgenomen de dato 3 oktober 2017 op locatie in Vries.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhield. Voorts inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen: gezin en jeugd, Tweede Wereldoorlog, PvdA, Humanitas, SDAP, gemeenschap Leeuwarden, HJV, HJC, HJB, AJC, HSHB, wooncentrum de Klomp, de Ark, Sjake Bouma, Erik van Praag, gemeenteraad, Koopmans meelfabrieken, bestuursfuncties, zondagochtend bijeenkomsten, emancipatorische opvoeding.

I: Het is vandaag drie oktober 2017. Ik ben op bezoek bij mevrouw Reijnders -de Blauw in Vries, ten noorden van Assen. Het interview wordt afgenomen in het kader van het project: Sprekend Humanisme. Mevrouw Reijnders is in 1955 lid geworden van het HV. Inmiddels tachtig jaar, maar dat zou je niet zeggen (gelach). De interviewer is Roy Jansen, vrijwilliger bij het humanistisch historisch centrum (HHC) in Utrecht. En de eerste vraag is altijd: kunt u mij iets vertellen over uw achtergrond. Uit welk nest komt u? Wat deden uw ouders enz.

R #00:00:53-0# Mijn vader had HTS elektrotechniek, maar het waren de moeilijke jaren voor de oorlog, dus hij heeft een soort winkel gehad met allemaal technische dingen, laat ik het maar even zo zeggen. Dat was dus in Lemmer, want ik ben geboren in Lemmer (Lemsterland). Mijn moeder komt uit Groningen, of tenminste, die komt uit de provincie Groningen, Midwolda. En zij heeft de HBS gedaan in Winschoten en daarna een of andere huishoudkundige opleiding. Mijn/ Nou ja, de oorlog heb ik dus in Lemmer meegemaakt. In negentienzesenveertig is mijn vader naar Leeuwarden gegaan/

I: #00:01:34-9# Want wanneer is uw vader geboren, in welk jaartal.

R: #00:02:20-6# In tweeduizend/ nee dat kan niet, in negentienhonderdacht, mijn vader, nee mijn moeder, in negentienhonderdtwaalf, dus. En ik ben dus in negentienzevenendertig geboren.

I: #00:01:49-0# Dus elektrotechniek gestudeerd op de HTS

R: #00:01:50-8# HTS, maar eigenlijk nooit dat vak kunnen uitoefenen, in wezen. In wezen is hij altijd/ in Leeuwarden is hij ook in/ heeft hij ook filiaalchef geweest in een winkel en daarna heeft hij nog bij de Coöperatieve Condensfabriek in Leeuwarden, heeft hij in het archief gewerkt. Het was nogal een, nou ja/

I: #00:02:09-0# Een duizendpoot.

R: #00:02:11-4# Nee, maar nogal een zwakke, magere (onverstaanbaar). Hij was niet al te sterk, zo bedoel ik het. Dus , maar goed toch altijd redelijk gezond en eh, dus eh/

I: #00:02:22-7# En er was brood op de plank.

R #00:02:25-9# Er was brood op de plank. Zes kinderen, dus ik bedoel het was best wel eens armoede troef, maar ja we hebben/ ze hebben altijd gezegd: "jullie moeten leren", dus eh/

I: #00:02:34-3# Nou, uw moeder heeft HBS gedaan, dus kon doorleren als ze dat zou willen.

R #00:02:36-9# Ja, maar ja, goed, weet je, dan zit je in zo'n dorp daar in Oost-Groningen, dus die deed een of andere huishoudkundige opleiding. En, nou ja goed,

daarna is ze getrouwd./

I: #00:02:46-5# Heeft ze daar ook werk in gevonden?

R #00:02:47-5# Ze heeft niet echt gewerkt, want haar ouders hadden een, nou hoe moet ik dat nou uitleggen, een dorpscentrum met een toneel en een kroeg en weet ik wat allemaal. Ik heb hier wel een voorbeeld. Ik kan niet precies uitleggen hoe je die dingen tegenwoordig noemt

I: #00:03:07-9# Een gemeenschaps/

R #00:03:07-7# Een gemeenschapshuis, ja. En eh, dus ik denk dat ze bij haar ouders wat heeft gewerkt in die tijd. We hebben het er nooit echt over gehad, dus.

I: #00:03:19-4# En, ik mag je tutoyeren, hè?

R #00:03:19-1# Ja, alsjeblieft!

I: #00:03:19-1# Was je vader ook politiek geïnteresseerd of actief?

R #00:03:23-3# Ja, wij waren allemaal, of niet allemaal, nee, sociaal democraat, dus ze waren nogal fanatiek inderdaad in de Partij van de Arbeid (PvdA). Ik ook trouwens. Ik heb in de gemeenteraad gezeten. Dus wat dat betreft/ en toen het HV werd opgericht, na de oorlog, zijn zij, volgens mij, meteen lid geworden.

I: #00:03:46-8# In negentienzesenveertig, jouw ouders.

R #00:03:46-9# Nou, of zevenenveertig

I: #00:03:48-4# Ja, zesenvieertig, ja/

R #00:03:48-4# Ik weet het helemaal niet precies. Ik weet niet precies wanneer ze lid zijn geworden, eerlijk gezegd. Dat weet ik gewoon niet.

I: #00:03:55-5# Maar was je vader ook actief als PvdA-er?

R #00:03:58-5# Nee, nee. Mijn moeder was later Humanitas, toen wij in Leeuwarden woonden, daar waren ze in die tijd veel meer actief in. En mijn vader heeft/ dat wilde/ dat vind ik eigenlijk wel een leuk verhaal. Hij is de eerste geweest, en volgens mij, of het namens het HV was weet ik niet, maar hij zocht wel gevangenen op in de gevangenis, in Leeuwarden. Dat deed hij wel, als eerste, laat ik het zo zeggen. Maar ik moet eerlijk zeggen: of dat echt uit/ hij deed dat natuurlijk als humanist, maar of het uitgang van het HV zouden jullie na moeten zoeken. Of dat toen al bestond. Dat was dus begin jaren vijftig.

I: #00:04:38-4# Maar goed, maar dat is/ daar komen we nog wel over te spreken. Dus je vader was elektrotechnicus, allerlei baantjes gehad, er was brood op de plank, groot gezin, soms wat armoedig.

R #00:04:48-8# Soms/ Nou ja, goed. We moesten opletten op de centjes, laten we zo zeggen. Dat in ieder geval wel, ja.

I: #00:04:56-5# Lid van de PvdA/ SDAP. Ook actief geweest dus in het HV.

R #00:05:02-2# Ja, nou goed, ja.

I: #00:05:04-6# Hij ging gevangenen bezoeken.

R #00:05:04-7# Ja, nee, ook dat en ik weet eigenlijk niet precies meer of hij ook lid, of hij bestuurslid is geweest in Leeuwarden. Dat weet ik niet. Dat kan ik me zo niet herinneren. Ik weet niet precies.

I: #00:05:15-2# Goed, op een gegeven moment ben je geboren. Gezin, een van de zes; was de jongste of de oudste?

R #00:05:21-5# De oudste! Ja, dus/ Nou goed, dat is nou een keer zo. Daarom ben ik ook een regelaar.

I: #00:05:28-5# Iemand moet beginnen .

R: #00:05:29-1# Ik ben (gelach)/nee klopt hoor. Dat merk ik dus inderdaad wel.

I: #00:05:35-4# Kun je iets vertellen over je eigen achtergrond.

R: #00:05:39-0# Ik heb dus in Lemmer ben ik met de MULO begonnen en in Leeuwarden ben ik daarmee doorgegaan. Ik zou eigenlijk lerares, naailerares willen worden. Dus ik heb de opleiding gedaan even een jaar op de huishoudschool, een soort voorbereidingsklas. Maar, nou ja, mijn plichtsgevoel vond dat ik moest gaan werken. Vanwege de financiën thuis.

I: #00:06:01-0# Maar je bent in de oorlog geboren?

R #00:06:03-6# Nee, zevenendertig.

I: #00:06:03-2# Zevenendertig, voor de oorlog.

R #00:06:05-0# Voor de oorlog. Dus ik ben dus uit/ ik / ja, eigenlijk was het een soort plichtsgevoel voor mij dat ik ben gaan werken. Ik heb anderhalf jaar op het provinciehuis in Leeuwarden gewerkt. En eh, bij de paspoorten en de rijbewijzen (gelach). Ondertussen steno en typen geleerd.

I: #00:06:21-6# Maar u woonde nog thuis.

R #00:06:22-7# Ik woonde nog thuis.

I: #00:06:25-4# En dat plichtsgevoel kwam op/ voort uit het feit om een steentje bij te

dragen in het huishouden, financieel.

R #00:06:27-8# Voor de financiën. Ik moest ook het eh/, nou, een groot deel van wat eh/

I: #00:06:31-2# Kostgeld

R #00:06:31-2# ik verdiende gaf ik af aan mijn ouders.

I: #00:06:34-5# Ja, ja.

R #00:06:36-5# Dus, en toen eh/ ben ik/ dat vind ik eigenlijk wel fantastisch in die tijd, mocht ik een jaar naar Engeland, als au-pair. Nou, dat, ja, dat vind ik op zich eh/ ja, toen was ik achttien, negentien jaar. Achttien, negentien/ reken maar even uit, zesenvijfig.

I: #00:06:52-0# In de jaren vijftig ging jij naar/

R #00:06:54-1# Ja, in de jaren vijftig dus, en eh, toen ben ik dus een jaar naar Engeland geweest. Daarna weer teruggekomen en toen ben ik directiesecretaresse geworden bij Koopman's meelfabrieken. Ik had ondertussen Engels steno en Engels handelscorrespondentie, Duits handels correspondentie. Dus eerst gewoon secretaresse, daarna dus directiesecretaresse. Tot mijn huwelijk bij Koopmans meelfabrieken gewerkt.

I: #00:07:14-6# Ja. Dat was in zevenenvijftig. Maar je bent in vijfenvijftig lid geworden van het HV volgens/

R #00:07:20-5# Ja, nou, nee. Nou, ik ben/ nee, toen was je natuurlijk/ je mocht/je was te jong, in vijfenvijftig, dus toen werd ik lid van de HJB.

I: #00:07:29-2# Aha, van de jongerenvereniging!

R #00:07:29-4# Humanistische Jongeren/ Ja. En ik denk nog eerder dan vijfenvijftig.

I: #00:07:33-9# Maar dat is toch vreemd, dat je zo geregistreerd staat bij het HV!

R #00:07:36-9# Ja, misschie/. Ja, ik weet niet. Ik denk als je achttien werd/ Was ik toen achttien? Vijfenvijftig? Nou ja, dat is ook (onverstaanbaar) Was ik achttien. Omdat je toen bij de/ je ging van de humanistische jongerenbeweging naar de humanistische jeugdbeweging en, nou ja en dat is//

I: #00:07:49-6# Je werd automatisch/

R #00:07:50-2# Je bent een jaar achttien dus ik denk dat je dan op en gegeven moment/

I: #00:07:54-1# Je werd automatisch doorgeschoven.

R #00:07:54-9# Dat denk ik. Ik kan me niet bewust herinneren dat ik me echt heb ingeschreven bij het HV. Maar de HJG-ers waren waarschijnlijk allemaal wel eh/ werden automatisch lid. Maar dat moeten jullie maar uitzoeken.

I: #00:08:06-4# Gelach. Dus rond je achttiende was je dus al lid van het HV.

R #00:08:11-6# van het HV, ja. Maar ook door de jeugdbeweging. Want ik heb/ toen ik terugkwam uit Engeland bestond er geen HJG meer in Leeuwarden.. En die heb ik toen weer opgericht met oud HJB-ers, nou ja, met mensen die zich toen opgaven. Dus toen ben ik daar een hele tijd weer secretaris van geweest.

I: #00:08:31-0# Je hebt dus een bestuursfunctie vervuld in de jongerenvereniging van het HV.

R #00:08:31-6# Ja, en het HJB en de HJC.

I: #00:08:35-7# Wat gebeurde er in die clubs, wat deden jullie.

R #00:08:37-3# Nou, ik heb nog een heleboel foldertjes voor je (gelach). Nou ja, lezingen organiseren. In wezen was het veel discussie en lezingen organiseren

I: #00:08:45-5# En wie werden daar voor uitgenodigd dan?

R #00:08:46-4# Nou, vaak toch wel mensen die lid waren van het HV. Sjake Bouma (?) Dat is ook een bekende naam, hier in het Noorden. Die woont dan hier in Groningen. Zijn dochters kom ik nog regelmatig tegen. Dus ik heb Nienke al gevraagd; "weet je nog iets van je vader, hè, over het humanisme, omdat jullie daar toen mee bezig waren?" Maar eigenlijk/

I: #00:09:03-7# Maar ook kopstukken uit de beweging; van Praag/

R #00:09:08-2# Nee, nou dat is te ver hè! We zaten natuurlijk in Leeuwarden, dus je moest het wel een beetje zoeken daar.

I: #00:09:13-5# Ja, ja. Dus het waren plaatselijke coryfeeën, zeg maar.

R #00:09:15-3# Ja, eigenlijk wel. En eh, toch ook wel, net wat ik zeg, uit Groningen of uit Assen of zo. Dus eh. Dus wat dat betreft, dan eh, ja.

I: #00:09:23-7# En weet je nog waar die lezingen over gingen?

R #00:09:26-5# Nou, over allerlei soortige onderwerpen. Maar ik weet het niet precies meer/

I: #00:09:28-3# Maar wel humanisme gerelateerd.

R #00:09:31-8# Nou, ja. Ja natuurlijk, hè. Ja, wat er speelt in de maatschappij. In

wezen wat dat het. En ik ging toch ook wel vaak ging ik naar lezingen van het HV.

I: #00:09:42-3# In? Leeuwarden.

R #00:09:42-3# In Leeuwarden. Ja, die hadden zondagmorgen/

I: #00:09:45-0# Oh, de zondagochtend bijeenkomsten!

R #00:09:46-1# Ja, dat waren de zondagochtenbijeenkomsten. Dat heb ik hier ook een keer gezegd: " ik heb geen zin om 's-avonds meer te gaan, dus als jullie wat 's-ochtends hebben, dan kom ik misschien nog wel eens een keertje of zo".

I: #00:09:58-0# Maar dat is niet van de grond gekomen.

R #00:09:57-4# Maar het komt er niet van. Dus, eh/

I: #00:09:58-9# Maar dat was dus een vrij actieve periode/

R #00:10:00-9# Ja.

I: #00:10:02-9# Eind jaren vijftig, begin jaren zestig?

R #00:10:03-7# Zestig, ja, ja. Dus eh, ja, hoor. Toen was het inderdaad behoorlijk eh/ Ja, ik ben er wel redelijk actief in geweest.

I: #00:10:12-2# Dus je was actief in de jongerenbeweging, om het zo te zeggen. Zelfs op poten gezet weer, op een goed moment. Maar ben je ook actief geweest in het HV? Toen je dus, zal ik maar zeggen, echt lid was van het HV?

R #00:10:28-6# Nee. Pas toen ik in Bunnik woonde.

I: #00:10:25-5# In Bunnik!

R #00:10:25-5# Dat is weer een volgende fase(gelach) Dat is weer verderop in mijn leven (gelach) en mijn huwelijk.

I: #00:10:33-4# Het heeft ermee te maken dat je bent getrouwd,(onverstaanbaar) kinderen/

R #00:10:34-5# Nee, ik heb Henk, mijn man, leren kennen dus in de HJG, in Kampen, een landelijk kamp, hebben we elkaar leren kennen en toen zijn we in 1963 getrouwd. Nee, hij was ambtenaar, gemeenteambtenaar, dus hij is begonnen in Amstelveen, eerst altijd Leeuwarden geloof ik, toen kende ik hem niet, Amstelveen, en toen wij, trouwden ging ik naar Voorburg. Dus toen hebben we een aantal/ een jaar of vier in Voorburg gewoond, daarna is hij ambtenaar geworden op het gemeentehuis in Utrecht, dus toen zijn we naar Utrecht verhuisd. Overvecht. Waren we de eerste bewoners in dat deel van Overvecht, ja, ja. Dat zie je gewoon. Maar toen wilden we toch iets kopen en toen hebben we een huis gekocht in Bunnik. Dus

eh/ en toen ben ik daar lid geworden, nou ja ik was altijd lid, maar dat was een werkgroep van de HSHB, humanistische stichting voor huisvesting bejaarden. Toen werd er een wooncentrum in Zeist opgericht, nou ja, toen/

I: #00:11:31-7# De Klomp

R #00:11:32-6# De Klomp, dus ik was/ ik zat in de voorbereidingscommissie. Ja, ja. Dus eh/

I: #00:11:37-7# Dus die mevrouw waar ik net geweest ben, die dus die oudere zuster heeft van hondereen, die woonde in de Klomp.

R #00:11:42-9# Oh, die woonde in de Klomp? Oké! Ja. Ja. Laatst dacht ik weer, mijn zoon woont in Zeist, dus eh, ik eh. Een paar jaar geleden hadden we (onverstaanbaar)- dag, dus ik wil er toch weer eens even heen. Dus/ Maar nu is de deur dicht. Dus, dan moet je aanbellen. Dus, ik zeg: "Nou laat maar".

I: #00:11:56-0# Oh, ja, dus geen vrije toegang.

R #00:11:57-7# Ja, geen vrije toegang meer. Dus eh/ Ja.

I: #00:12:00-5# Maar je maakt een enorme sprong. Want Bunnik, wanneer is dat geweest?

R #00:12:05-1# Wij zijn/ hebben. Van Bunnik zijn we hier/ In zevenenzeventig zijn we hier gekomen, in Drenthe. En dus van eh drieenzeventig ongeveer tot zevenenzeventig. Vijf jaar.

I: #00:12:19-0# En was je man ook actief in het HV? Want je hebt elkaar/

R #00:12:21-5# Hij was bij de HJB. Hij was dus lid. Zijn ouders waren lid. Die woonden in Oldenzaal en later/ Dus/ En later in/ Nou, ja. In Winterswijk is hij/ Hij komt uit Winterswijk terwijl hij ook een Fries van oorsprong is, maar zijn jeugd in Winterswijk. Maar die woonden dus in Oldenzaal. Maar die zijn ook alle twee lid van het HV geweest.

I: #00:12:39-6# Maar was je man ook actief? Ik bedoel in/

R #00:12:43-1# Niet in/ Het was geen verenigingsmens, laat ik het dan maar zo zeggen.

I: #00:12:47-7# Maar de jongerenvereniging vond hij/

R #00:12:46-1# Hij heeft ooit in het bestuur hier van de Vijverhof gezeten. Dat was ook een humanistisch huis, laten we het zo zeggen. Verzorgingshuis, later nog/

I: #00:12:54-9# Verzorgingshuis?

R #00:12:54-9# Nou ja. Is het en verzorgingshuis of een bejaardenhuis?

I: #00:12:57-2# De Vijverhof!

R #00:12:57-2# De Vijverhof. Dat is allemaal niet meer. In Eelde hebben we er ook een, maar goed. Als ik niet meer kan dan zeg ik dan wil ik in het Else van der Laan huis. Maar goed, dat zijn sprongen.

I: #00:13:08-4# Dat zijn sprongen, ja. Even recapituleren, hè. Bunnik dat was later/

R #00:13:22-0# Ja. We zijn dus/ Nou, ja; ik heb ik Leeuwarden gewoond. Daar vandaan getrouwd, in drieënzestig. Daar heb ik trouwens nog een bandje van. Als jullie dat leuk van dan mag je het hebben. Want daar heeft van Praag een toespraak gehouden.

I: #00:13:29-3# Oh, ja!

R #00:13:29-3# Op ons huwelijk.

I: #00:13:30-4# Ja, dat is leuk, ja.

R #00:13:32-3# Dus ik heb in/ ik het nooit weer gehoord. Want het staat/

I: #00:13:36-0# Maar/ Maar hoe kwam dat?

R #00:13:39-9# Nou, dat was mijn vader. Die dacht, nou/ Die had altijd van die creatieve ideeën. Dat was een heel creatieve man. En eh/ dus eh/Die zei: "van nou als jullie trouwen, dan vraag ik van Praag of die jullie huwelijk wil inzegenen, hè". (gelach) Nou, dat heeft hij gedaan. En Erik van Praag, die zoon van hem, die ken ik dus van de HJB, die humanistische jongerenbeweging. En eh/ Nou, enfin, op zich doet dat er niet zoveel toe, maar toen hebben we van Praag gevraagd en die heeft het gedaan. Dus, eh, we hadden dus in een grote zaal tegenover het station in Leeuwarden; het Orea(?) hotel. Nou, ja, we hadden een soort receptie. Maar ja, het halve HV kwam natuurlijk, want van Praag kwam niet zo vaak naar het Noorden. Dus ik heb/ die toespraak heb ik nog. Dus die mag je mee als jullie dat leuk vinden. Maar, ik/ Zie, ik heb/ik weet het niet (gerommel met cassettebandjes). Deze dingen heb ik gevonden en die zijn niet meer af te draaien voor mij. Dus ik wou je vragen: neem ze mee, het interesseert me niks.

I: #00:14:33-6# Wat staat er op?

R #00:14:33-6# Weet ik niet.

I: #00:14:34-9# Weet je niet!

R #00:14:34-8# Nee!

I: #00:14:34-8# Maar heeft het een relatie met het HV, of weet je dat ook niet?

R #00:14:39-5# Dat weet ik niet. Ik bedoel/ ik weet wel/ het is opgenomen.

I: #00:14:42-7# Ja.

R #00:14:42-7# Een vriend van mijn zoon, die werkt daar in Hilversum bij de radio of de televisie. En die heeft het omgezet in/ En wij hebben het nooit meer gehoord. Ik weet het helemaal niet. Dus, wie weet wat er op staat

I: #00:14:55-2# Ja, wie weet, ja! (Gelach)

R #00:14:59-1# (gelach) Dus ik geeft het gewoon mee. Het interesseert me niet.

I: #00:15:00-3# Spannende, spannende verhalen.

R #00:15:01-6# (gelach)Het kan niet/ Ja. Dat vind ik/

I: #00:15:02-8# Maar die vriend van uw zoon die heeft het omgezet, maar/

R #00:15:06-6# Ja, op een bandje, volgens mij. Maar ik weet niet welk bandje. Dat hebben we er helemaal niet opgeschreven.

I: #00:15:09-4# We gaan het/, we gaan het beluisteren.

R #00:15:12-3# Misschien hebben jullie nog apparatuur, dat je dat eh/

I: #00:15:14-1# Ik weet het niet.

R #00:15:14-8# Kunt afdraaien. En anders mogen jullie de toespraak hebben van het huwelijk van Van Praag, bij, bij mijn huwelijk.

I: #00:15:21-2# De toespraak bij/

R #00:15:22-1# De toespraak bij het huwelijk.

I: #00:15:24-0# \Maar het is toch behoorlijk uitzonderlijk, dat een man/

R #00:15:25-5# Ja, ja. Maar ja goed. Die wist dat wij kennelijk als gezin redelijk actief waren geweest en misschien heeft hij/ en dacht hij; nou ja, hè, ook/ Hij kwam natuurlijk ook wel eens een lezing houden, gewoon hè, bij het/ voor het HV, naar het noorden. Dus. Nou, ja, misschien vond hij het leuk, ik weet het niet.

I: #00:15:43-0# Misschien heeft je vader (onverstaanbaar).

R #00:15:42-9# We zeiden bij hem thuis wel dat we ook in Voorburg kwamen wonen. Zijn we eerst naar een kroeg gegaan en toen hebben we het gevraagd. Nou, hij zei eigenlijk meteen ja.

I: #00:15:49-4# Ja. Wat grappig.

R #00:15:50-9# Ja. Dus dat eh/

I: #00:15:50-9# Even kijken, want we gaan van de hak/

R #00:15:52-5# Hak op de tak.

I: #00:15:53-3# Hak op de tak.

R #00:15:55-0# Sorry.

I: #00:15:55-0# Nee, dat is niet erg, maar ik moet wel even kijken of ik het nog allemaal kan, kan/

R #00:15:57-5# Recapituleren. Van ja (onverstaanbaar)/

I: #00:15:58-8# Ja. Vijftig, drieënzestig heb ik gehoord. Toen ging je naar?

R #00:16:05-8# Voorburg.

I: #00:16:05-8# Voorburg.

R #00:16:09-2# Ja.

I: #00:16:09-2# En toen was je zelf. Je bent van zevenendertig, hè. Zevenendertig

R #00:16:11-5# Nee, twintig. Hè?

I: #00:16:15-5# Je bent van/.

R #00:16:15-5# In drieënzestig. Ik ben van zevenendertig. Oh, ik dacht dat je dacht dat ik zevenendertig jaar was. Nee, nee, nee.

I: #00:16:26-6# We gaan even stoppen. Het interview wordt hervat. We hebben net even gerecapituleerd. Er zijn zes kinderen in het gezin. Ik ben je voornaam vergeten.

R #00:16:37-7# Anneke.

I: #00:16:38-6# Anneke is de oudste. En de vraag is nu: kun je iets vertellen over je broertjes en zusjes. Zijn die bijvoorbeeld ook op een goed moment actief geworden in het HV, enzovoort, enzovoort.

R #00:16:49-2# Oké. Mijn/ wij woonden toen in Leeuwarden. Dus mijn zusje mocht nog naar de HBS. De anderen hebben volgens mij allemaal MULO. Behalve de jongste. Die kon, Agnes kon niet zo goed leren, dus die heeft via de huishoudschool, is zij/ En eh/ dus/ maar ik stik in de onderwijzers in de familie, want en mijn twee zusjes zijn onderwijzeres geworden. Eerst kleuterleidster, daarna in het andere

onderwijs. Mijn broer die is onderwijzer in (onverstaanbaar)/ Oh, nee, ik heb/ Mijn jongste broer is maatschappelijk werker geworden van Humanitas hier in Assen. En, daarna/ En mijn zusje dus ook. Maar goed, ik ben in drieënzestig verhuisd en mijn jongste zusje is in eenenvijftig/ In drieënzestig getrouwd/ Mijn jongste zusje is dus in eenenvijftig geboren, dus/ en dat is de enige van de vier meisjes die nog leeft (onverstaanbaar)

I: #00:17:49-3# Oh.

R #00:17:49-3# Ja, twee zusjes zijn van mij in de jaren tachtig aan kanker overleden. Dus, eh/

I: #00:17:54-2# Maar je wil ook zeggen er zit ook een groot leeftijdsverschil tussen/

R #00:17:54-8# Nou, ja, eigenlijk de laatste, hè. Mijn eh/ De eerste/ Ik ben van zevenendertig, Froudie (?) is van achtendertig, Hennie is van/ dat zijn allemaal meisjes, eerst drie meisjes. Hennie is van eenenveertig, Andries is van drieënveertig en Henk-Jan van zesenvieftig en dat zusje dat in Leeuwarden is geboren is van eenenvijftig. Dus dat is echt een nakomertje. Ja, dus eh. En eh, mijn ene broer, dus Henk-Jan, de maatschappelijk werker, die is een beetje de alternatieve kant opgegaan. En die heeft een Ecolonie in Noord-Frankrijk. Dus daar heeft hij/ Ja.

I: #00:18:30-1# Maar hij was maatschappelijk werker bij Humanitas.

R #00:18:32-3# Hij was maatschappelijk werker, onder andere bij Humanitas, ja.

I: #00:18:34-1# Maar daar heeft hij de brui aangegeven, en toen is hij/

R #00:18:35-9# Ja, toen is hij, ja/ toen deed hij wat van/nou, ja, weet ik al van die toestanden, het spreekt mij niet zo erg aan. Maar (gelach)

I: #00:18:43-4# Je komt er ook nooit?

R #00:18:43-4# Jawel, hoor. Oh, jawel. We zijn er verschillende keren geweest. Nee, daar gaat het helemaal niet om. Maar ik bedoel, al dat ge-dans, dat, dat, nou ja. Maar hij is meer filosofisch ingesteld, dus wat dat betreft moet je bij hem zijn.

I: #00:18:58-2# Maar kun je nou zeggen dat jij de meest actieve was binnen het HV?

R #00:19:00-7# Ja, ik was de enige actieve.

I: #00:19:03-4# De enige actieve.

R #00:19:03-4# Niemand anders heeft in het HV iets gedaan. Ook niet mijn vader. (onverstaanbaar) gingen vroeger naar de AJC leden weet ik wel. Maar daar was ik dan weer niet bij. Dus, nee, wat dat betreft ben ik de enige die actief ben geweest van ons gezin, dan in de ?/ Maar ik zal je even een foto laten zien van mijn opa, van mijn pake, die overleden is in negentiendertig. En wat staat er op, op zijn steen:

"Waar de wetenschap begint neemt het geloof een einde." Dus volgens mij is het toen al begonnen. (gelach). Je hebt dus al een historie, maar ik vind/

I: #00:19:40-6# En wat deed pake?

R #00:19:44-4# Pake was/ had een (...)Nou, als/ Ik geloof niet dat hij zelf visser was. Ik heb hem natuurlijk helemaal niet gekend. En mijn vader was dus uit het tweede huwelijk van hem. Dus alle andere neven en nichten en zo, die zijn allemaal uit het, en ooms en tantes, uit het eerste huwelijk. Hij had een rokerij, als je weet wat dat is/

I: #00:20:05-2# Paling.

R #00:20:05-5# Dus vis/ palingrokerij in Lemmer dus. En een oom van mij heeft dat later overgenomen toen hij het niet meer kon doen. Dus, maar dit is wel/

I: #00:20:15-5# En dat was Andries.

R #00:20:17-1# Dit was Andries, ja.

I: #00:20:18-5# 1848, 1930 overleden. Een hoge leeftijd. Tweeëntachtig. Maar was hij ook politiek actief dan, als palingroker?

R #00:20:27-4# Nou, ja, het waren allemaal/ dat weet ik helemaal niet hoor. Het was natuurlijk allemaal SDAP, die lui. En veel communisten waren er. In Lemmer zeker. Dus ik bedoel, het was een linkse hoek om het zomaar te zeggen. Dus, eh/

I: #00:20:42-0# En daar heb jij iets van overgenomen?

R #00:20:42-5# Nou, onze hele familie wel.

I: #00:20:47-4# Een rode familie.

R #00:20:47-4# Ja, wel een beetje een rode familie. Ik denk dat Henk Jan dus meer de Groen Links kant uit is gegaan.

I: #00:20:52-4# Henk Jan die zit in Noord-Frankrijk?

R #00:20:53-4# Dat is die in Frankrijk. En eh, dus/ Dat geeft niet, hoor. Dat bedoel ik niet. Dat/ Daar voel ik ook wel voor, daar gaat het niet om. Maar, eh/ Nou ja, goed. Ja (onverstaanbaar).

I: #00:21:06-2# Oké, maar tot vandaag de dag ben jij actief/

R #00:21:08-3# Niet meer.

I: #00:21:08-3# in het HV. Wanneer heb je daar een punt achter gezet?

R #00:21:11-2# Nou, nee. Ik ben dus/ ik ben/ Nou, ik ben dus niet zo H/ Nou, ik zeg

niet HV-achtig ben, maar goed ik ben meer een praktijk mens en een doe mens, dus ik ben in Humanitas actief geweest. Ik heb tien jaar in, acht jaar in het bestuur gezeten en ik heb tien jaar/

I: #00:21:25-6# Het bestuur van Leeuwarden?

R #00:21:27-5# Nee, hier van Noord-Drenthe. Tenminste, van onze gemeente.

I: #00:21:32-2# Oh, natuurlijk, we zitten in Drenthe!

R #00:21:28-6# Ja, toen woonde ik al in Drenthe. Ja. En daar was ik/ toen kreeg ik ook een baan. Ik heb achttien jaar als directiesecretaresse bij de openbare bibliotheek in Assen gewerkt. Toen ik hier kwam wonen heb ik een baantje gezocht. We hadden natuurlijk/ Toen onze kinderen klein waren was er geen crèche of zo. Nou, ja. Toen ik al in Bunnik woonde wilde ik al een baan zoeken, maar/ Nou ja, goed, dat ging toen nog niet. Toen we hier kwamen wonen heb ik dus hier een baan gezocht.

I: #00:21:58-3# Ja. Maar je hebt ook een tijd in Bunnik gewoond, maar niet lang, begrijp ik.

R #00:22:02-6# Vijf jaar.

I: #00:22:05-1# Was daar iets te doen op het terrein van het HV, het humanisme?

R #00:22:06-6# Nee.

I: #00:22:08-9# Helemaal niks.

R #00:22:08-9# Eigenlijk helemaal niks. Nee. Ik denk dat ik naar Zeist had gemoeten of zo. Maar we waren/

I: #00:22:11-7# Of Utrecht.

R #00:22:13-1# Of Utrecht. Natuurlijk. Maar eh, nee eigenlijk helemaal niet. Nee, toen was ik meer inderdaad in eh/ nou met een vriendin hebben we de muziekschool opgericht. Ik ben natuurlijk altijd wel een of andere/ Er was altijd wel wat te doen.

I: #00:22:26-4# Je bent een organisator, eigenlijk.

R #00:22:28-7# En in het/ Ja, een beetje een regelaar, zeg ik altijd maar (gelach). (onverstaanbaar)

I: #00:22:34-9# Een regelaar.

R #00:22:33-9# Oh, nee, ik heb hier ook al in de gemeenteraad gezeten, dat moet ik ook nog zeggen. Toen ik begin jaren tachtig,

I: #00:22:39-3# Maar voor een bepaalde partij?

R #00:22:39-3# Partij van de Arbeid. Ja, dus acht jaar. Dus, wat dat betreft, ja, ben ik altijd/ Toen werkte ik in die tijd ook. Dus, meer kon ik er ook niet bij doen. Dus eh/

I: #00:22:48-0# Maar wanneer is dat allemaal op een lager pitje komen te staan, dat werk voor Humanitas en/?

R #00:22:53-0# Nou, dan moet je hem even uitzetten. (gelach) Even uitzetten!

I: #00:22:58-9# We hernemen het interview. Daarnet een heel verhaal over Humanitas. Dat laten we even rusten. Maar, en we zaten al in de jaren tweeduizendvijftien, tweeduizendveertien. Nog/ hè?

R #00:23:10-7# Ja.

I: #00:23:13-3# Maar/

R #00:23:12-4# Oh, nee, we zijn weer terug. Ja, nee, oké.

I: #00:23:15-4# Ik wil nog even terug naar de tijd daar tussen. Dus tussen de jaren zestig en de jaren zeventig, tachtig. Wat heb je allemaal gedaan?

R #00:23:21-5# Nou, in eh/

I: #00:23:23-5# In verband/

R #00:23:23-7# In schoolbesturen en ik heb van allemaal klussen gedaan en eigenlijk weet ik ze niet eens precies meer. Want ik heb zoveel gedaan, vind ik zelf. Dus zoveel verschillende dingen. Wat eh/ nou, ja, ik heb altijd wel/ ben altijd actief geweest in het verenigingsleven geweest. Laat ik het zo zeggen.

I: #00:23:40-1# Maar je bent ook moeder geworden.

R #00:23:41-8# Ik ben ook moeder geworden.

I: #00:23:42-7# Drie kinderen?

R #00:23:42-7# Een zoon en een dochter, nee twee.

I: #00:23:44-4# Een zoon en een dochter.

R #00:23:44-3# Een zoon en een dochter.

I: #00:23:44-3# Hebben jullie iets van een humanistische opvoeding aan die kinderen gegeven? Was dat/ als dat al benoembaar is? Wat heb je ze?

R #00:23:52-5# Ja, dat we daar nou zo uitgebreid over spraken, dat geloof ik niet

hoor. Maar mijn dochter vindt wel dat ik haar nogal een emancipatorisch opvoeding heb gegeven. Dus van opkomen voor jezelf enzovoort, enzovoort.

I: #00:24:02-6# Maar dat komt ook voort uit de Partij van de arbeid.

R #00:24:10-0# Ja, ook net zo goed. Het is toch je instelling. Mijn ouders hadden dat ook met ons. Van hupsakee, opkomen voor jezelf. En, nou zoveel mogelijk/ iedereen van ons heeft geloof ik wel in het verenigingsleven gezeten.

I: #00:24:23-7# Sociaal bewustzijn.

R #00:24:23-7# Ja. In de sportclubs en weet ik het waar ik/ Van alles heb ik al gedaan.

I: #00:24:29-4# En uw zoon?

R #00:24:30-9# Mijn zoon niet. Gelach. Nee. die was niet sportief en hoewel we toen in Tynaarlo woonden en hij moest naar de/ naar school in Assen, en dat is wel vijftien kilometer fietsen, vijftien terug en zo. Dus dat heeft hij goed gedaan, maar hij deed helemaal niet aan sport. Maar, hij heeft de HAVO gedaan en eh, nou verdomde het om verder te leren, daar kwam het een beetje op neer. Toen is hij/ nou, toen kon hij kiezen tussen de PABO en de HEAO (hoger economisch administratief onderwijs). Toen heeft hij de PABO gekozen, maar hij baalde eigenlijk al direct. En toen moest hij in dienst, terwijl al zijn vrienden vrijgesteld waren. Want hij was achttien en had hij de hoofdakte (onverstaanbaar) Dus, eh, toen is hij dus in dienst gegaan en meteen in Utrecht gaan wonen. Hij moest niks van Drenthe hebben dus hij is op kamers gegaan, heeft daar de HEAO gedaan en, parttime, en daarna is hij/heeft hij de universiteit in Amsterdam gedaan. Dus hij/ nu is hij zelfstandige, heeft een eigen bedrijf. Dus eigenlijk, weet je, als puber niet willen leren, je weet hoe dat gaat. En daarna komt het verstand.

I: #00:25:39-7# Zeker. Maar iets met het humanisme, het HV?

R #00:25:41-9# Doet hij niks. Mijn dochter ook niet. Dus wat dat betreft. Hij is niet actief in het verenigingsleven. Mijn dochter wel. Zij heeft dus ook de PABO gedaan en daarna is ze onderwijskunde gaan studeren Dus ze heeft eh/

I: #00:25:58-5# Ook in Utrecht?

R #00:26:02-3# Nee, nee, nee. Hier hoor. Hier in Groningen.

I: #00:26:04-5# In Groningen.

R #00:26:04-5# Ja, en daarna heeft ze in Lelystad gewoond, in Amsterdam heeft ze gewoond. En daar bij de schooladviesdienst gewerkt en zo. En eh, nou ja toen is ze naar Groningen teruggegaan met haar man en in die tijd ook getrouwd. En met het zoontje zijn ze dus teruggegaan naar het noorden. Nu heeft ze ook een eigen bedrijfje en ze werkt bij de jeugdzorg.

I: #00:26:27-0# Beide universitair geschoold.

R #00:26:33-2# Ja, ja.

I: #00:26:33-2# Als je dat dan afzet tegen/

R #00:26:34-2# Juist!

I: #00:26:34-2# tegen Andries

R #00:26:34-9# Ja, nou, mijn zoon had het erover.

I: #00:26:36-7# Als palingroker!

R #00:26:38-8# Juist, juist, het is inderdaad

I: #00:26:40-9# Ongeschoolde arbeid.

R #00:26:42-0# Ja, nou, ja. Eigenlijk wel ongeschoolde arbeid, maar toevallig had mijn zoon inderdaad een stamboom gekregen en die had het er laatst over. Hij zei: "als je nagaat, het is/ het zijn allemaal heel eenvoudige mensen, om het zo maar eens te zeggen". Dus ik zei: "ja alle/ nou ze zijn allemaal inderdaad allemaal een beetje weer omhoog gegaan".

I: #00:26:59-5# Op de maatschappelijke ladder flink gestegen.

R #00:27:00-6# Ja, mijn moe/ mijn man dus, die deed filosofie op het laatst, toen hij met de fut was. En die ambtenaren waren toen eh/ werd de diensttijd nog meegeteld, dus hij was zevenenvijftig en toen ging hij al met pensioen.

I: #00:27:08-6# Ohh, maar echt universitair filosofie gestudeerd?

R #00:27:10-3# Ja, ja, eerst bij de/ inderdaad/

I: #00:27:12-8# Open Universiteit(OU).

R #00:27:12-8# OU, maar dat vond hij toch niet eh/ dus hij wou/ Dus hij heeft/ hij is echt afgestudeerd als filosoof/

I: #00:27:18-8# O, ja, als filosoof?

R #00:27:20-1# Ja, ja. Dus dat was wel leuk.

I: #00:27:22-1# Leuk, ja.

R #00:27:22-1# Dat vond hij wel leuk, ja. Dat vond hij/

I: #00:27:23-4# Maar inderdaad, dat is dus die/

R #00:27:24-5# Maar, dat zei hij ook. Hij zei: "goh, eigenlijk/"Ja, ik zei: "het is bij ons inderdaad opgebouwd".

I: #00:27:30-4# Ja. Maar dat zie je vaker, hè!

R #00:27:29-9# Ja. Natuurlijk. Nou, ja, Ik zei: "in de jaren dertig, zei ik tegen Erik, ik zei; ergens, er was geen werk gewoon. Dus al had je nog zo'n hoge opleiding, je mocht blij zijn dat je iets deed waar je je geld mee kon verdienen. En dat je niet werkeloos was." Dus wat dat betreft. Nee. Daar had hij het toevallig ook over.

I: #00:27:48-3# Grappig inderdaad.

R #00:27:50-4# Ja, ja. Maar eigenlijk, als je dat ziet, en neemt het geloof in einde dan denk ik van nou: mijn opa, die was al een beetje zo.

I: #00:27:56-1# Ja, die was al wat anarchistisch ingesteld.

R #00:27:57-8# Ja, ja, beslist!

I: #00:28:01-9# Ja, leuk. De Blauw. Jij bent een de Blauw. Eens even kijken; nou, het lidmaatschap, daar hebben we het over gehad. Je hebt iets verteld, of iets, het nodige verteld over je activiteiten. Dat je inderdaad een regelneefje bent (gelach).

R #00:28:18-7# Ja, ik ben een organisator.

I: #00:28:19-4# Een organisator. Druk in met name in Humanitas met van alles en nog wat.

R #00:28:26-8# Zeker de laatste jaren, ja. En natuurlijk ook wel dat, die HSHB, hè.

I: #00:28:31-4# Ja, de oprichting van/

R #00:28:31-4# Dat was vanuit het HV. Dat was echt vanuit het HV in Zeist.

I: #00:28:38-4# Vertel er nog eens iets over. Hoe is dat allemaal begonnen?

R #00:28:43-8# Ja, dat weet ik niet meer. Ik ken/

I: #00:28:44-0# Hoe begint zoiets?

R #00:28:41-3# Hoe begint zoiets? Ja. Het is wel in Zeist begonnen. Onze voorzitter kende mensen in het bestuur. En toen eh/ Nou ja, zo ben ik in het bestuur verzeild geraakt eigenlijk van die HSHB. En toen moesten ze daar. Moesten, dat was kennelijk/ ja, anders was het geen HSHB, moesten ze daar dus een tehuis oprichten voor ouderen. Nou, ja, met die organisatie zijn we dus heel erg bezig geweest. Bouwcommissie en toelating/ ik zat nog in de toelatingscommissie, weet ik wel. En

toen verhuisde ik net daarna. Dus, eh/.

I: #00:29:11-4# Maar toen je verhuisde ben je ook gestopt met dat werk?

R #00:29:12-6# Jaja.

I: #00:29:14-2# Want je ging hier naar toe (Vries, Drenthe)

R #00:29:14-9# Ja, ik ging hier naar toe. Ja, ja. Dus eh, toen ben ik dus inderdaad een eh/ Hebben we eerst in Tynaarlo, dat is een dorpje hier vlakbij, gewoond, en, nou ja, toen hebben we gewoon niet zoveel gedaan. Nee. Niet in het verenigingsleven.

I: #00:29:29-2# Kwam dat initiatief nou voort uit het HV zelf. Van, het is nodig dat/

R #00:29:32-0# Ja, ik denk dat/ ik weet niet hoe die organisatie/ Dat is uit Zeist gegaan, natuurlijk. En ik ben daar ingesprongen.

I: #00:29:37-9# Van betrokken HV-leden?

R #00:29:38-9# Ik denk dat er inderdaad/ Dat zou je ook en moeten vra/ navragen: dat humanisten inderdaad op een gegeven dachten van: nou we willen niet alleen in christelijke en katholieke huizen, maar we willen ook iets van onszelf. En dat zodoende dus inderdaad die HSHB huizen zijn ontstaan.

I: #00:29:57-3# De jaren zeventig, hè? Of eerder?

R #00:29:58-2# Nou, mijn moeder woonde al in het Erasmus hier in Leeuwarden, en dat was ook een humanistisch huis. En dat wordt dat samen Humanitas en het HV en die hebben die huizen opgericht.

I: #00:30:03-9# En toen jij daar in Zeist daar actief voor werd, was dat in de jaren zeventig?

R #00:30:12-7# Dat was dus inderdaad begin jaren zeventig/ ja, of halverwege de jaren zeventig. Wij verhuisden in zevenenzeventig, dus laat het vier- vijfenzeventig zijn geweest.

I: #00:30:21-3# Maar het was geen unieke situatie. Want je zegt; in Leeuwarden was al een humanistisch huis.

R #00:30:25-9# Ja. Klopt. Kennelijk hebben het hu/ het HV in Zeist gedacht van: wij willen ook zoiets. Ik weet het niet hoe dat is ontstaan..

I: #00:30:34-9# Wanneer is dat huis geopend, dan? De Klomp.

R #00:30:39-4# Ik denk; of eind zesenzeventig of begin zevenenzeventig. Ik woonde er nog net. Of was ik net verhuisd? Dan is het begin zevenenzeventig waarschijnlijk

geweest.

I: #00:30:46-7# Maar je was er wel bij, bij de opening?

R #00:30:47-5# Ik ben er wel bij geweest, ja. Maar of ik toen hier vandaan/ Ik kan me niet herinneren.

I: #00:30:52-4# Maar net dacht ik dat je zei dat je verhuisde gedurende het proces van de oprichting.

R #00:30:55-2# Nou, ik weet nog dat ik in de toelatingscommissie heb gezeten. Dus/

I: #00:30:59-6# Oké, dus toen was het huis bijna klaar.

R #00:31:01-7# Dus, toen was het klaar. Ja, toen was het klaar.

I: #00:31:05-0# En waar beoordeel je dan op? Wat/ hoe/

R #00:31:05-0# Nou, ik weet nog wel dat we niet mochten kijken naar de geloofs/ of de overtuiging van de mensen.

I: #00:31:14-0# Iedereen was welkom.

R #00:31:13-8# Iedereen was welkom.

I: #00:31:13-8# Maar speciaal humanisten/

R #00:31:16-1# Maar dat/ het was dus inderdaad, ja inderdaad zo, maar we mochten niet vragen/ Want ik weet ook nog wel dat er een joodse mevrouw uit Amsterdam kwam. Dat weet ik toevallig ook nog, want dat is me bijgebleven. Dat ik dacht: goh, vanuit Amsterdam naar Zeist?

I: #00:31:29-4# Nou, ja, mooie omgeving.

R #00:31:30-2# Nou, prima, ja, prima. Dus, eh/ Wat dat betreft, dan/

I: #00:31:34-3# Maar zaten daar bijvoorbeeld ook financiële kanten aan?

R #00:31:38-9# Nee, ik geloof niet dat dat/ nee. Want het waren huur huizen/ het waren huur kamers. Nee, ik geloof niet dat/

I: #00:31:46-0# Dus iedereen was eigenlijk welkom.

R #00:31:48-4# Iedereen was welkom, en hoe dat toen met huursubsidie was, dat weet ik niet meer. Dat kan ik me niet meer herinneren.

I: #00:31:52-2# Nee. Want hoeveel/ hoe groot was dat huis?

R #00:31:55-1# Nou, behoorlijk. Ik weet het niet hoor. Honderd zoveel? Nou, ik weet het niet. Ik weet het eigenlijk niet meer. Ik weet het echt niet meer. Ik heb er ook geen stukken meer van. Weet ik helemaal niet. Kan ik/

I: #00:32:06-9# Beschouw je dat ook als een hoogtepunt, zal ik zeggen, in je humanitas-leven?

R #00:32:09-5# Nee, nee, dat kan ik niet echt zeggen. Nee. Een van de vele dingen die ik heb gedaan. Ja. Nee, niet echt (gelach). Wil je nog wat meer hebben, thee of koffie of wat ook?

I: #00:32:22-5# Nee, dank je. Ik heb twee koppen koffie op en daar hou ik het altijd bij. Nee, dank je wel.

R #00:32:26-3# Nee, maar goed. Wil je wel wat (onverstaanbaar) Want dat had ik wel klaarstaan, hoor. Pauze.

I: #00:32:36-3# We gaan het even hebben over activiteiten. Landdagen en het zomerkamp. Want Anneke heeft wat te vertellen daarover.

R #00:32:48-5# Nou, op een van de, ja, jij noemt het landdagen, maar dat vind ik (onverstaanbaar). Zo staat het daar? Heb ik inderdaad mijn man leren kennen. Dus eh/

I: #00:33:02-5# In Nunspeet?

R #00:33:02-5# In Nunspeet.

I: #00:33:01-0# En wanneer was dat?

R #00:33:01-0# Ik ben in drieënzestig getrouwd. Nou, eenenzestig, zoiets. Eenenzestig. Begin tweeënzestig. Ik weet niet precies. Misschien tweeënzestig. Negentientweeënzestig. Dus eh. We zijn in april verloofd en in december getrouwd.

I: #00:33:27-1# En waar van Praag dus op kwam draven om/

R #00:33:29-3# Die ook natuurlijk praatjes hield en zo. Ja. Maar van die speciale kan ik me niet herinneren.

I: #00:33:33-5# Maar ben je daar een keer geweest?

R #00:33:34-3# En ik ben ook wel naar kampen geweest inderdaad in Noord Frankrijk en in België waar het HJG dan haar kampen organiseerden. Daar ben ik dus ook al een paar keer geweest. Ja, ja.

I: #00:33:44-7# Leuk.

R #00:33:47-7# Ja, heel/ dat was best leuk. En dan leer je dus ook de mensen uit

andere delen van Nederland kennen. Hè, wat dat betreft. Dat was best wel leuk.

I: #00:33:53-1# Oké. Nou, we hebben het gehad over de humanistische opvoeding, die was er nauwelijks. Meer gewoon voorgeleefd.

R #00:34:04-8# Ja.

I: #00:34:04-8# Zoals ik zo vaak hoor.

R #00:34:06-6# Ja, in wezen wel. Ja. In wezen wel. We waren ook wel een beetje, mijn ouders, van eh, tenminste in die tijd in Lemmer weet ik wel. Dat je wel/ dat je niet het brood haalde bij de christelijke bakker of de katholieke. Dat was daar heel erg. Je ging inderdaad naar je/ Nou ja/

I: #00:34:25-3# Je soortgenoten.

R #00:34:25-3# Soortgenoten (gelach). Zoveel mogelijk in ieder geval.

I: #00:34:29-6# Maar werd je ook met de nek aangekeken, dan?

R #00:34:30-6# Nee, daar geloof ik niks van. Nee, daar geloof ik niks van. Want mijn vader was daar natuurlijk opgevoed en heeft daar altijd zijn hele leven gewoond. Behalve toen hij studeerde in Leeuwarden.

I: #00:34:42-4# Maar was het een specifieke christelijke gemeenschap?

R #00:34:43-4# Nee, helemaal niet. Nee want er waren vrij veel communistische mensen, waren er nog al. Ja, hoor. Wat dat betreft.

I: #00:34:51-5# Het rood/

R #00:34:51-7# Ja, maar later woonden we in een ander huis in een straat en je speelde ook met iedereen. Ik bedoel, het was helemaal niet/ nee zo was het helemaal niet.

I: #00:35:00-6# Dan hebben we het over Lemmer, hè?

R #00:35:01-4# Dan hebben we het over Lemmer. Ja, nee, zo was het helemaal niet.

I: #00:34:25-3# Nee, oké. Maar je ging wel naar een/ niet naar de christelijke bakker.

R #00:35:08-9# Nee, dat was toen in die tijd dat je ze dus toch wel een beetje opletten van waar je naar toging. Dus dat is heel apart.

I: #00:35:16-4# Ja, zeker apart, ja.

R #00:35:19-4# Hè, dat was toen inderdaad, zo voor de oorlog/

I: #00:35:18-9# Maar omgekeerd/

R #00:35:19-5# In de oorlog/

I: #00:35:20-1# Maar omgekeerd was dat natuurlijk ook zo?

R #00:35:21-5# Zal dat waarschijnlijk ook wel zo geweest zijn. En ik weet niet of mijn vader de enige zaak was die inderdaad in die artikelen handelde, huishoudelijke artikelen, speelgoed, van alles en nog wat.

I: #00:35:32-3# En soort bazaar was het.

R #00:35:34-7# Nou bijna wel. Als je het nu zo zou zeggen dan zou je het bijna een bazaar noemen, dus eh. Ja.

I: #00:35:39-5# Met speelgoed en/

R #00:35:39-5# En ik hoorde van/ we hadden een hulp in die tijd, en die heeft heel lang hier in Haren gewoond en die bezocht ik. Die was ook in de negentig. Dus zij heeft heel lang bij ons gewoond in de oorlog en mijn/ Nou dat was/ vind ik eigenlijk ook al tonen dat mijn ouders vonden dat iedereen moest doen waar hij goed in was. En zij werkte dus bij ons in die winkel en de huishouding met/ toen hadden ze twee, drie, vier kinderen natuurlijk en Jennie hielp dan bij ons. En toen kwamen er baantjes vrij op een kantoor en zij vertelde mij dat mijn vader had gezegd: "Jennie, daar ga je op solliciteren, want dat kun je best, bla, bla, bla," Dus hij heeft haar bij wijze van spreken het huis uitgeschopt. En daar kwam/

I: #00:36:22-0# Maar met goede bedoelingen.

R #00:36:22-0# Juist! Met goede bedoelingen. Maar ze zei: "Ik ben je vader nog altijd dankbaar, zo, dat hij dat toen heeft gezegd." Ze is heel lang vrijgezel gebleven en, dus heeft verschillende kantoorbanen gehad, maar ze vertelde het toen inderdaad dat ze zij van/. Dus als hij iets in iemand zag, of als mijn ouders hier/ dan vonden ze wel; hupsekadee je moet/ Ja, dat/

I: #00:36:40-8# Hoe waren trouwens die oorlogsjaren bij jullie gezin. Hebben jullie onderduikers gehad?

R #00:36:45-0# We hadden dus een joodse jongen in huis gehad, het laatste oorlogsjaar. En eh/ maar kennelijk zag hij er niet zo erg joods uit want hij ging wel gewoon naar de MULO. Dus dat vraag ik me nou ook steeds af. En een paar jaar geleden heb ik/ En zijn vader is volgens mij afgevoerd, maar zijn moeder was niet joods, dus hij was waarschijnlijk half joods. Hij kwam uit Leiden. En zijn moeder hertrouwde met een/ Ik heb nog een geboortekaartje gevonden, zijn moeder hertrouwde met een Poolse man die op de Ambassade in Amsterdam werkte of zo. Ze kregen een kind en daar hadden wij een geboortekaartje van.

I: #00:37:25-5# Den Haag was het waarschijnlijk.

R #00:37:25-5# Nou, volgens mij was het zelfs vijfenveertig. Dus wat heb ik een paar jaar geleden gedaan? Op internet gezocht naar die naam en heb ik dus DIE jongen, die zo/ met die Poolse naam, die heb ik gevonden. En daar heb ik een brief naartoe gestuurd. Hij woonde in Polen, intussen. En zijn ouders schijnen gescheiden te zijn en toen is hij met zijn vader teruggegaan naar Polen. En eh/ maar goed hij had nog wel contact met zijn broertjes en zo. En die Rob die bij ons, Rob Arends, die bij ons werkte/woonde die eh/ Nou, hij schreef mij: "Ja, nu zou je ADHD noemen, zal ik maar zeggen". Maar die is geëmigreerd naar Canada.

I: #00:38:07-0# Dat is die jongen die ondergedoken heeft gezeten?

R #00:38:07-5# Die bij ons ondergedoken heeft gezeten. En eh/ die eh/ nou was een of andere stuntvlieger en bij het stuntvliegen is hij omgekomen.

I: #00:38:16-9# Ach!

R #00:38:16-9# Hij heeft nog wel twee kinderen. Heb ik ooit ook eens brieven naartoe gestuurd zo maar dat is een ver van mijn bed show.

I: #00:38:19-8# Maar hij kon probleemloos over straat naar de school?

R #00:38:22-7# Ja, kennelijk. En ik weet nog wel dat ik met hem speelde. Dat weet ik nog wel. Want hij was dus/ hij moet ongeveer dertien geweest zijn. Nou, en ik was natuurlijk toen acht. Dus. En ik weet nog wel dat we op schuttingen klommen of zoiets. Zulke dingen. Maar verder weet ik er ook niets meer van.

I: #00:38:37-6# Maar misschien was de controle ook minder streng, daar in het Noorden.

R #00:38:38-6# Ja. Ja. Nou ja er was/ er schijnt een politieagent/ een verkeerde politieagent gezeten te hebben. Maar, nou ja. Het was inderdaad/ kennelijk was/

I: #00:38:48-7# Wat makkelijker dan in het westen.

R #00:38:50-7# Makkelijke dan in het westen, hier in Friesland. Ja.

I: #00:38:54-6# Maar verder zijn jullie de oorlog/

R #00:38:53-5# Maar verder hebben wij dus/

I: #00:38:55-0# De oorlog/

R #00:38:56-1# Nou de oorlog/

I: #00:38:56-4# goed doorgekomen

R #00:38:56-1# Zijn we redelijk goed door/ wel met die bombardementen in

schuilkelders gezeten, de laatste nacht, maar verder heb ik/ Nee.

I: #00:39:03-5# Het leven ging gewoon door.

R #00:39:03-5# Er staat ook niks. Ja, het leven ging daar redelijk gewoon door. Ja. Dus eh/ Maar goed, dat vond ik wel leuk dat ik toch die familie weer heb opgespoord. Dat vond ik eigenlijk wel leuk. Dat kun je met internet tegenwoordig.

I: #00:39:14-3# Ja, nou!

R #00:39:18-0# Ja, ik bedoel, ik ben er helemaal niet goed in hoor, maar/ nou ja.

I: #00:39:19-8# Je kunt alles vinden.

R #00:39:22-7# Dingen proberen.

I: #00:39:23-7# Oké, zomerkamp de Ark. Je man leren kennen.

R #00:39:30-1# Huwelijk met de toespraak van Van Praag.

I: #00:39:32-2# Huwelijk. Krijgen we mee.

R #00:39:32-3# Krijg je mee, ja. Hoop ik.

I: #00:39:36-2# Ja, als we het af kunnen spelen. Als je nou voor jezelf zou moeten aangeven wat voor jou belangrijk is in dat humanisme, wat zeg je dan? Waarom vind jij het humanisme zo belangrijk? Het zijn eigenlijk twee vragen; waarom vind je het belangrijk en wat vind jij belangrijk.

R #00:39:56-2# Ja, wat vind ik/ Ja, ik ben natuurlijk zo opge/ Het nadeel vond ik altijd dat we, laat ik dat meteen zeggen, en dat lag aan mij, daar gaat het niet om, dat ik eigenlijk weinig weet van de bijbel. Dus wat dat betreft; ik ken de bijbel niet. Dus dat heb ik moeten/ dat heb ik toen bij de HJG een keer genoemd, dus ben ik wel op mijn bek gegaan, want ze zeiden: "Nou dan moet je de bijbel maar gaan lezen". Zo, weet je wel. Daar hebben ze natuurlijk ook gelijk in. Dus eigenlijk weet ik daar weinig vanaf. En ik wil niet zeggen: "Het interesseert me eigenlijk ook niet", maar het is natuurlijk ook wel zo. Maar, ja, wat vind ik belangrijk aan het humanisme? Een beetje de saamhorigheid enzo.

I: #00:40:34-9# Maar waarom vertel je dat nou van: ik weet niks van de bijbel? Wat is de samenhang?

R #00:40:39-7# Nee, ik herinner mij ineens dat ik een keer die vraag heb gesteld. Of tenminste, dat een keer gezegd heb bij zo'n bijeenkomst, zo'n landelijke bijeenkomst

I: #00:40:47-6# Dus: ik weet niks van de bijbel.

R #00:40:47-6# Toen kreeg ik op mijn donder, dus dat ze zeiden van: "Nou, dan moet je maar de bijbel gaan lezen." Zo. Maar dat schiet me nu ineens te binnen. Vandaar dat ik het gewoon even noem. Maar dat mag je ook schrappen.

I: #00:40:56-0# Maar het klinkt een beetje van: ik heb voor het humanisme gekozen omdat ik niks van de bijbel weet.

R #00:41:01-0# Nee, nee.

I: #00:41:01-0# Nee, dat is het niet?

R #00:41:02-9# Nee, ik heb natuurlijk voor het humanisme gekozen omdat mijn ouders zo zijn. Waren we/ ik bedoel christelijk jongeren worden christelijk, in eerste instantie enzo. Dus ik bedoel. Nee, wat dat/ het is maar waar je geboren bent. Ik denk dat dat heel erg speelt/

I: #00:41:12-9# Ja, dat is belangrijk.

R #00:41:12-9# In elk gezin. Dus, wat dat betreft, dan eh. Nee. Dat emancipatoire en inderdaad het buitenkerkelijke, dat, dat ja, dat spreekt me/ Ik vind dat iedereen vrij is om/ in zijn eigen denken. Laat ik het zo zeggen. En eh, ja, nou ja, en een hogere god bestaat voor mij dus niet.

I: #00:41:31-9# Nee, zelfs geen lagere god (gelach)

R #00:41:35-4# Geen lagere god. Nee, nee. Dus ik bedoel, wat dat betreft. Ja, dat kan ik eigenlijk niet precies zeggen. Het is er zo ingesleten dat je eigenlijk daar niet zo heel bewust over denkt. Laat ik het zo zeggen. Ja, ja. Nee, dat kan ik niet echt/ dat weet ik zo niet. Ik wil/ nee. Op dit moment kan ik het zo niet onder woorden brengen. Maar ik vind het wel belangrijk.

I: #00:41:58-3# Je vindt het wel belangrijk. Maar goed je hebt al te kennen gegeven even zo goed in je hele leven dat je betrokken bent op andere mensen, dat je hulpvaardig bent, organisatorisch.

R #00:42:06-1# Ja, nee, dat zit er inderdaad wel in. Ja, dus/

I: #00:42:08-6# Respectvol.

R #00:42:13-4# Ja, dat sociale, dat heb ik inderdaad wel meegekregen, dat is gewoon zo. Ja.

I: #00:42:08-9# Oké.

R #00:42:16-2# Dus eh/ Maar meer. Ja. Nee.

I: #00:42:16-3# Nou, ja. het hoeft ook niet meer te zijn. Het is ook vaak/ Vaak is het

R #00:42:19-9# Een gevoel.

I: #00:42:19-9# Niet altijd te benoemen.

R #00:42:21-6# Nee. Onder woorden te brengen. Nee, nee.

I: #00:42:25-3# Nee, maar, kijk, sommigen zeggen van: rechtvaardigheid en tolerantie en/

R #00:42:30-4# Och, ja. Dat hoort er ook allemaal bij. Die dingen wil ik ook best opnoemen, hoor.

I: #00:42:32-2# (Gelach) Bij dezen!

R #00:42:34-5# Ja, bij dezen.

I: #00:42:34-5# Bij dezen geregistreerd.

R #00:42:35-7# Ja, nou, dat geloof ik wel hoor. Ja.

I: #00:42:38-8# Maar Anneke, ik denk dat/

R #00:42:39-2# Humanistische idealen, die streef ik na. Laten we het maar even zo zeggen.

I: #00:42:41-1# Wat zijn die/

R #00:42:43-4# Ja, nee. Ik heb daar wel iets leuks in mijn agenda staan.

I: #00:42:49-8# Humanistische idealen.

R #00:42:49-8# Ja, ja, dat heb ik toevallig in mijn nieuwe agenda geschreven. Zet hem (de recorder!) anders maar even uit, als het te lang duurt. Maar/

I: #00:42:58-3# Er wordt even iets gezocht in de agenda/

R #00:43:01-4# Nou, dat heb ik kennelijk eens opgeschreven/

I: #00:43:05-6# Dat verwijst naar een humanistisch ideaal.

R #00:43:05-4# Als mijn kinderen mij daar nog eens (....) Humanist zijn/

I: #00:43:11-7# Nou, lees voor! Anneke leest voor uit eigen werk!

R #00:43:13-4# is onder andere: dat niemand anders dan jijzelf kunt bepalen hoe je je leven inricht en eventueel wanneer je het wilt beëindigen. Dat vind ik ook wel belangrijk. Dat je je tegelijkertijd verantwoordelijk voelt voor een menswaardige samenleving voor iedereen en dat je je verwant voelt met/ wat heb ik hier staan, met

termen als: zelfbeschikkingsrecht, verdraagzaamheid en saamhorigheid. Dat heb ik ooit in een van mijn agenda's geschreven. Ik denk als ik dood ga dan kunnen mijn kinderen dat eens even nalezen.

I: #00:43:48-8# Dat kunnen ze ook gebruiken als/

R #00:43:49-2# Ja, maar ik denk dat ik het natuurlijk ergens overgenomen heb van iets in.

I: #00:43:53-0# Jawel, maar goed, je staat daarachter.

R #00:43:54-0# Ja, natuurlijk! Ja, nee. Klopt.

I: #00:43:56-1# Mooi. Een mooie afsluiting.

R #00:43:58-2# Ja, dat vind ik ook wel.

I: #00:43:59-8# Ja. Denk je dat alles gezegd is wat je had kunnen zeggen in het verband van dit project?

R #00:44:05-5# Ja, je hebt me geloof ik alles/ het hemd van het lijf gevraagd wat ik heb gedaan en zo. Ik kan/ Nou ja, net wat ik zeg. (onverstaanbaar) /welke scholen ik geweest ben en wat ik allemaal heb gedaan. Maar, dus eh, nee. Mijn hele leven actief geweest. Laat ik het zo zeggen. Dus eh, nee ik zou het zo niet weten.

I: #00:44:26-0# Nou, dan wil ik je hartelijk danken voor a) je gastvrijheid, voor de lekkere dingen/

R #00:44:29-6# Nou, ja alleen het water.

I: #00:44:29-6# Het water/

R #00:44:34-7# Er staat allemaal thee en koffie klaar hoor, als het nodig is..

I: #00:44:30-3# Het prachtige uitzicht over de tuin. Dus dank je wel Anneke/

R #00:44:41-7# Graag gedaan.

I: #00:44:41-7# voor je gastvrijheid. En dan beëindigen we hiermee het interview. Maar ik moet nog twee dingen doen. Een foto maken en een verklaring die je moet tekenen. Dus dan stoppen we nu.